

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА – БЕОГРАД

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
„Уметничка и поетичка кохерентност и сродност дела Растка Петровића
и Саве Шумановића“
мр Милијане М. Симоновић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовано Комисију:

Комисију је именовало Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници одржаној 27. 04. 2016.

2. Састав Комисије:

Ментор: др Јован Делић, редовни професор, Филолошки факултет - Београд

Ужа научна област: Српска књижевност XX века

Датум избора у звање: 15. 07. 2009.

др Лидија Мереник, редовни професор, Филозофски факултет - Београд

Ужа научна област: Историја ликовне уметности и архитектуре

Датум избора у звање: 01. 06. 2010.

др Бојан Јовић, научни саветник, Институт за књижевност и уметност - Београд

Ужа научна област: Општа књижевност са теоријом књижевности

Датум избора у звање: 27. 03. 2013.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме	Милијана Милан Симоновић
Датум и место рођења	06. 06. 1970, Котор (Црна Гора)
Наслов магистарске тезе	<i>Поезија Милоша Црњанског и Растка Петровића и експресионистичко сликарство</i>
Датум и место одбране маг. тезе	09. 07. 2007, Филолошки факултет, Београд
Научна област из које је стечено академско звање магистра наука	Наука о књижевности

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Уметничка и поетичка кохерентност и сродност дела Растка Петровића и Саве Шумановића

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ и

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација мр Милијане Симоновић обухвата 261 компјутерски штампану страницу, а подељена је на следећа поглавља: 1. *Увод* (стр. 1–33); 2. *Растко Петровић – биографија* (33–49); 3. *Сава Шумановић – биографија* (49–66); 4. *Поетика Растка Петровића* (66–94); 5. *Поетика Саве Шумановића* (94–119); 6. *Паралеле* (119–214); 7. *Закључак* (214–222). *Списак литературе* (стр.222–230) садржи 135 библиографских јединица, а илустровани *Прилог* (230–257) 51 илустрацију и праћен је *Пописом илустрација* (257–260).

Увод има четири потпоглавља. 1.1. *Авангарда, појам и европски контекст* - У овом делу рада мр Милијана Симоновић описује културну и уметничку климу у Европи после Првог светског рата и између два светска рата, са посебним освртом на авангарду и њене правце, чиме је припремљен говор о двојици велики српских уметника тог доба – песнику и прозном писцу Растку Петровићу и сликару Сави Шумановићу. У следећа два потпоглавља су описани авангардни правци (1.2. *Експресионизам*; 1.3. *Дадаизам, зенитизам, надреализам*) који су на директан или индиректан начин утицали на стваралаштво двојице уметника, док се у последњем потпоглављу Увода (1.4. *Ликовна сцена у Србији*) докторанткиња бави представљањем основних сликарских токова српске уметности првих деценија двадесетог века и уметника који својим делима те токове изражавају.

Следи **Поглавље 2** (*Растко Петровић – биографија*) у којем се откривају најзначајнији моменти живота и рада Растка Петровића, животописом условљени тренуци значајни за формирање песникове поетике, са освртом на сусрете двојице уметника, значајне за њихове уметничке везе, које јесу предмет овог истраживања.

Поглавље 3 (*Сава Шумановић – биографија*) доноси приказ животног и стваралачког пута сликара Саве Шумановића, етапе у биографији које су условиле, поред животних, смењивање и поетичких фаза, те ,такође, сусрете са Растком Петровићем, овде из перспективе њиховог значаја за формирање ликовног израза нашег сликара.

У **Поглављу 4** мр Милијана Симоновић разматра поетику Растка Петровића упућујућу и ослањајућу се на већ постојећу литературу из ове тематике (Б. Јовић, *Поетика Растка Петровића*, Београд, 2005). Ово поглавље обухвата два потпоглавља (4.1. *Експлицитна поетика*; 4.2. *Имплицитна поетика*) и у њима су маркирани они поетички принципи песничког стваралаштва које се истражује, како кроз песникове поетичке

ставове, тако, путем примера, кроз само песничко дело. Кандидаткиња је довела у везу поетичке и естетичке ставове са ликовном сценом тога времена, у којем су Расткова сестра Надежда и сам Растко Петровић имали значајну улогу. Тако је зрачење књижевне и ликовне уметности у овом случају обострано, чиме се оправдава главни правац овога истраживања.

У **Поглављу 5** кандидаткиња се, како се паралелно бавила и биографијама двојице уметника, бави основним карактеристикама и развојним фазама ликовне поетике Саве Шумановића. У праћењу његовог стилског развоја и уобличавања особеног ликовног израза, посебан простор је посвећен поетици и *естетици сувише стварног* као фундаменталном, али и перманентном идејном предлошку Шумановићеве поетике. У овом поглављу разматрају се и поетички ставови самог сликара, а примењена поетика се ишчитава у конкретним сликама овог уметника.

Поглавље 6 је кључно и са разлогом најобимније поглавље рада. Претходна су практично била припрема за ово поглавље, на чијем почетку мр Милијана Симоновић описује корпус, предмет и циљеве свог истраживања, даје методичке и теоријске смернице рада и уводи нас у садржај осам потпоглавља која се баве конкретним уметничким поетички паралелама дела двојице уметника.

6.1. *Естетика сувише стварног*. У овом потпоглављу се разматра естетичка поставка о новој реалности уметничког дела, коју је дефинисао Растко Петровић, и њена присутност у делима двојице уметника. Докторанткиња је запазила и истакла да се поменути естетички принцип у оба стваралаштва пројектује кроз а) унутрашње, садржајне компоненте – синтетичност, стварање нове реалности, космизам, динамизам и б) кроз спољашње, формалне захтеве – четврта димензија, кубичност.

6.2. *Феномен Пијана лађа*. Овај део рада осветљава комплексан метатекстуални, биографски, симболички и формални контекст Шумановићеве слике *Пијана лађа*. Поред неколиких важних веза између ове слике и лика и дела Растка Петровића, мр Милијана Симоновић упоређује тематски и идејни аспект наведене слике и песме *Пустолов у кавезу*.

6.3. *Феномен покрета (кинетика и кинематографија)*. Третман покрета у песништву тј. у сликарству двојице уметника заокупља пажњу кандидаткиње у овом потпоглављу. Проналазећи заједничке поетичке погледе на приказ покрета и њихове конкретне уметничке манифестације, долази до ставова о блискости двојице уметника и по том питању.

6.4. *Тело, телесност*. Људско тело је важан и велики мотив у стваралаштвима двојице уметника и та тема је још једна тачка њиховог поетичког сусретања. Полазећи од чулне димензије тела, оба уметника стижу до духовних димензија, а кандидаткиња у овом делу свог рада, на конкретним примерима, приказује на који начин се ова поетичка спона ишчитава у делима Растка Петровића и Саве Шумановића.

6.5. *Пут, путовање, путник.* У петом потпоглављу шестог поглавља мр Милијана Симоновић даље повезује дела двојице уметника на мотивско-тематском плану. Овога пута у питању је мотив пута и његове симболичке блиске алтернације. Са освртом на значај мотива пута у целокупној уметности авангарде, кандидаткиња тумачи могућа значења пута као симбола и трага за његовом заједничком идејном и сазнајном позадином у уметничкој реализацији двојице уметника.

6.6 *Вода (потоци, реке, језера, мора, океани) и морнари.* Следећу поетичку паралелу између дела Растка Петровића и Саве Шумановића докторанткиња проналази у присуству мотива воде у њиховим делима. У свом дуалном значењу, овај заједнички мотив потенцијално разоткрива дубље слојеве уметничког и људског дијалога двојице уметника. Ово потпоглавље садржи још једну конкретну интермедијалну анализу – Шумановићеве слике *Лађар* и Петровићеве песме *Преиначења*.

6.7. *Мотиви грожђа, бербе, вина и жита (хришћанство).* Последњи у низу мотивских аналогича у песништву Растка Петровића и сликарству Саве Шумановића су мотиви грожђа и жита, обједињени у тумачењу идејом о хришћанској симболици у оба стваралаштва. У овом потпоглављу докторанткиња описује запажања о присуству и значењу наведених мотива, те на одабраним примерима поткрепљује ову паралелу као значајну за разумевање интеракције двеју уметности.

6.8. *Хроматика.* Последње потпоглавље шестог поглавља садржи индекс боја присутних у песништву Растка Петровића, њихове симболичке квалитете у митолошком, религиозном и психолошком контексту и поређење са сликарском палетом Саве Шумановића, њеним константама и варијацијама. Мр Милијана Симоновић истражује хроматске блискости двојице уметника испољене различитим уметничким средствима, а оствареним песничком тј. ликовном сликом.

У **Закључку** кандидаткиња резимира своје резултате и уопштава научни смисао и значај интермедијалних истраживања као начина да се продубе тумачења и разумевања дела обе појединачне уметности (књижевности и сликарства).

У делу **Прилог - Илустрације** приложен је велики број фотографија и репродукција ликовних дела која су значајна за разумевање садржаја дисертације, а њиховим уврштавањем у целину свог рада мр Милијана Симоновић следи дуалну, интермедијалну природу грађе истраживања и визуелно поткрепљује циљеве дисертације.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација мр Милијане Симоновић је зрело урађен рад, писан с великом пажњом, осећањем за уметничку вредност и значај дела књижевне и ликовне уметности и способношћу увиђања специфичних и тананих спона међу тим уметностима.

Дисертација почива на познавању велике и релевантне литературе, која је општетеоријског и специјалистичког усмерења, на богатој документацији којом су конкретне анализе илустроване, на успешној анализи у први мах невидљивих сличности и истоветности у два различита уметничка израза, на изразитом настојању да се пронађе заједнички и егзистенцијални и уметнички темељ за велике уметнике и да тај темељ буде у вези са духовном ситуацијом модерног времена.

Највреднији и најоригиналнији део дисертације је 6. поглавље (*Паралеле*), у којем кандидаткиња настоји да открије уметничко-творачке силе које омогућавају дубински паралелизам између поезије Растка Петровића и сликарства Саве Шумановића, уочи дејство тих сила на конкретном, техничком плану и протумачи њихово значење у контексту међупоетичких релација двојице уметника. Од одлучујуће важности је што је кандидаткиња усмерила своју пажњу на њихове феноменолошке везе, које треба да прочитују дубинско устројство сваког појединачног уметничког дела, али и да покажу блискост, преплитање и утицај која су та дела међусобно извршила.

Рад мр Милијане Симоновић доноси неколике нове интерпретације одређених дела двојице уметника, значајне како за науку о књижевности тако и за историју уметности.

Практична примена резултата овог истраживања може се препознати у интерпретативном интермедијалном моделу применљивом на дела других књижевника и ликовних уметника, као и у проширивању угла тумачења појединачних уметничких остварења једног уметничког медија увидом у кретања, карактеристике и достигнућа другог.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. *Мотив пута у сликарству Саве Шумановића и поезији Растка Петровића, Класично, модерно, визионарско у стваралаштву Саве Шумановића*, зборник радова са научног скупа одржаног на 16. меморијалу Саве Шумановића, Галерија слика Сава Шумановић, Шид, 2014, стр. 82-94
2. *Поетичко око камере, о филмским белешкама Растка Петровића*, Зборник Матице српске за књижевност и језик, књига 63 (година 2015), свеска 3, Нови Сад, стр. 767-785

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња је веома природно и логично компоновала своју дисертацију. Прво нас је врло прецизно увела у истраживање, а потом паралелно осветљавала живот и поетику двојице великих уметника. На крају је методом поређења и познавањем двеју уметности врло убедљиво показала везе између поезије Растка Петровића и сликарства Саве Шумановића. Њене интерпретације су увек уважавале претходну литературу, али су и правцем истраживања и новим увидима учинила велики корак напред у једном интермедијалном истраживању. Кандидаткиња се овим радом профилише као даровит стручњак у области интермедијалних студија књижевности и сликарства. У томе видимо и методолошки и конкретно интерпретативни допринос ове дисертације.

IX ПРЕДЛОГ

На основу увида у дисертацију и прегледа и оцене њених делова и целине, Комисија једногласно закључује да ова дисертација представља леп допринос интермедијалним истраживањима књижевности и ликовне уметности, да доноси нове увиде и да у сваком погледу заслужује да је Веће прихвати, а кандидаткињи омогући усмену одбрану пред овом комисијом.

Комисија:

др Јован Делић, ред. проф.

др Лидија Мереник, ред. проф.

др Бојан Јовић, научни саветник